

Govern de les Illes Balears

Conselleria de Presidència
Direcció General de Cooperació i Immigració

PLA DIRECTOR DE LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT DE LES ILLES BALEARS 2012-2015

APROVAT PEL CONSELL DE GOVERN
en la sessió de dia 18 de maig
de 2012
Palma, 6 de juliol de 2012
El secretari

ÍNDEX

---

1. INTRODUCCIÓ I RESUM EXECUTIU
  2. EL CONTEXT DE LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT
  3. LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT DE LES ILLES BALEARS
  4. MISSIÓ, VALORS I PRINCIPIS
  5. PRIORITATS SECTORIALS I GEOGRÀFIQUES
    - 5.1. **Prioritats sectorials segons l'àmbit d'intervenció**
      - 5.1.1. Línia estratègica de cooperació
      - 5.1.2. Línia estratègica d'acció humanitària
      - 5.1.3 Línia estratègica d'educació per al desenvolupament
    - 5.2. **Concentració geogràfica**
  6. MODALITATS DE COOPERACIÓ
  7. INSTRUMENTS DE LA COOPERACIÓ
  8. MILLORA DE LES CAPACITATS DELS ACTORS
  9. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA DIRECTOR
  10. PROJECCIÓ PRESSUPOSTÀRIA
- ABREVIACIONS**

1. PRESENTACIÓ

En les dues darreres dècades, malgrat que el desenvolupament humà hagi avançat considerablement, la realitat quotidiana per a centenars de milions de persones als països del Sud continua marcada per la pobresa extrema, l'analfabetisme, la falta d'oportunitats i la violència.

Durant aquesta etapa, la societat balear ha demostrat la seva solidaritat i compromís envers les persones més desfavorides dels pobles del Sud, tant mitjançant actuacions al Sud amb els seus socis locals com a través de campanyes d'informació i sensibilització a les Illes Balears.

Durant el període 2008-2011, es va començar el cicle de planificació estratègica de la política de cooperació per al desenvolupament de la Comunitat Autònoma. Aquest procés que ara actualitzam amb el nou Pla Director 2011-2015 està basat en processos de participació i consens entre els actors de la cooperació al desenvolupament de les Illes amb la meta d'aconseguir més impacte i millor coordinació.

El segon Pla Director assenyala el camí que durant els propers quatre anys ha de seguir la política autonòmica de cooperació al desenvolupament, posant l'accent en la millora de la qualitat, la coordinació i complementarietat entre els altres actors, l'alineament amb les estratègies locals de desenvolupament, i la informació i la transferència.

Respecte a les temàtiques d'actuació, aquest Pla consolida els sectors que han estat històricament prioritaris com són els serveis socials bàsics, el desenvolupament econòmic per a la reducció de la pobresa, l'apoderament de les dones, la sostenibilitat ambiental, el respecte als drets humans i la governança democràtica.

Amb el convenciment que la concentració geogràfica millora la qualitat i l'impacte de les accions, s'estableixen 16 països prioritaris per al període 2012-2015. També es fixen les prioritats d'actuació per l'acció humanitària i per l'educació pel desenvolupament, aquest darrera modalitat seguint allò que estableix l'Estratègia d'Educació pel Desenvolupament 2011-2015.

La conjuntura econòmica en què es troben les comunitats autònomes, i de la qual la nostra no és aliena, ha provocat, entre altres situacions, que la disposició pressupostària marcada especialment per la reducció dels ingressos es vegi també molt afectada. Malgrat aquesta difícil situació, el Govern balear té el ferm compromís de consolidar la cooperació per al desenvolupament a la comunitat autònoma, fent més efectiva i eficaç l'actuació de les diferents administracions públiques i entitats, com també d'incrementar paulatinament els percentatges dels pressuposts destinats a aquestes tasques apropant-los als compromisos adoptats per l'Estat espanyol i donant compliment a la vegada a les determinacions de la Llei de cooperació per al desenvolupament.

Antonio Gómez Pérez
Conseller de Presidència

2. CONTEXT DE L'AGENDA DEL DESENVOLUPAMENT

L'aprovació de la Llei 9/2005, de 21 de juny, de cooperació al desenvolupament, estableix, recull, ordena i reglamenta l'àmplia tradició i experiència d'associacions, voluntariat, entitats socials i persones que solidàriament des de fa anys han treballat a les Illes Balears per contribuir a l'eradicació de la pobresa al món.

Per planificar aquesta política autonòmica de cooperació, l'Administració disposa de dos instruments, el pla director i els plans anuals. El pla director estableix per un període de quatre anys les línies generals, els objectius i les prioritats bàsiques que després s'aniran detallant en els plans anuals.

Aquest segon Pla Director de la Cooperació de les Illes Balears recull la llarga tradició i l'experiència solidària de la societat de les Illes Balears envers els pobles del Sud i consolida la cooperació al desenvolupament com a política autonòmica.

En les dues darreres dècades, el desenvolupament humà ha avançat considerablement, la mitjana mundial ha augmentat un 18 % des de 1990¹. També en els països del Sud, en termes generals, han millorat de manera important aspectes bàsics com l'educació, la salut i els ingressos econòmics². S'entén el desenvolupament humà no tan sols com la millora de les necessitats bàsiques, sinó també com l'expansió de les capacitats i de les llibertats de les persones per decidir el tipus de vida que volen.

A pesar dels avanços dels grans números de la macroeconomia, la realitat quotidiana per a centenars de milions de persones als països del Sud continua marcada per la pobresa extrema, l'analfabetisme, la falta d'oportunitats i la violència. Durant aquest darrer període les desigualtats continuen creixent dins els països i hi ha zones —especialment l'Àfrica subsahariana i les zones rurals dels països del Sud— que no han aconseguit rompre aquest cercle de pobresa. Els informes dels organismes internacionals ens recorden que no s'està atenent les persones més vulnerables³, que el creixement econòmic continua sent molt desigual i que els dèficits en desenvolupament humà afecten milions de persones. Malauradament, la cooperació per al desenvolupament continua sent una necessitat per a milions d'éssers humans.

Vivim moments difícils, la crisi econòmica i financera sorgida en el si dels països del Nord a final de l'any 2008 ha destruït 34 milions de llocs de treball i ha provocat que 64 milions de persones caiguin per davall de la línia de la

---

¹ IDH 2010

² IDH 2010

³ Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni: informe 2011

pobresa⁴. Aquesta crisi ha deixat els països del Sud amb un buit fiscal l'any 2010 de 65.000 milions de dòlars. Aquest dèficit està obligant a retallar despesa pública en salut i educació i posa en greu perill els avanços aconseguits en les darreres dècades. Els sectors socials més pobres i vulnerables no tenen mecanismes per fer front a les crisis, cosa que es tradueix en el fet que aquestes famílies hagin de reduir el consum d'aliments, les despeses en salut i educació.

En un món amb capacitat per produir aliments per a tothom, entre 2009 i 2010 segons l'Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO), 925 de milions de persones passen fam al món i 1.440 milions de persones viuen amb menys d'1,25 \$ al dia. Als països amb un índex de desenvolupament humà (IDH) baix, tres de cada deu nins en edat de cursar primària no hi estan ni tan sols matriculats. Les nines continuen sent les primeres a abandonar el sistema escolar i malgrat que hi ha hagut avanços encara som molt lluny d'aconseguir l'equitat de gènere. Les tendències ambientals mostren un deteriorament en diversos fronts amb conseqüències adverses per a milions de persones⁵. Els factors ambientals augmentaran els preus mundials dels aliments entre un 30 % i un 50 % en les pròximes dècades.

La cooperació descentralitzada, entesa com l'acció de l'ajut internacional duita a terme per les administracions autonòmiques i locals, està assolint un nivell cada cop més destacat en el sistema internacional. Reconeguda des de la reunió d'Accra com a fenomen emergent i dinàmic dins l'agenda de l'eficàcia de l'ajut, la cooperació descentralitzada obre una nova via d'exploració en matèria de desenvolupament i enforteix els vincles entre donants i receptors en l'àmbit subestatal, regional i local.

Malgrat les seves característiques pròpies, la cooperació descentralitzada no pot ser aliena al sistema internacional de cooperació. S'han de tenir presents els principis i acords internacionals sobre la cooperació al desenvolupament i adaptar-los al nostre nivell de competències.

L'agenda i les prioritats internacionals s'han concentrat en la Declaració del Mil·lenni⁶, signada l'any 2000, i els posteriors Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni⁷ (ODM); els aspectes de finançament del desenvolupament es desenvolupen a partir de la Conferència Internacional de Monterrey⁸ de l'any 2005 i la celebrada tres anys després a la ciutat qatariana de Doha⁹. Finalment, tots els aspectes relacionats amb l'eficàcia i l'eficiència de l'ajut, s'acorden en

---

⁴ IDH 2010.

⁵ IDH 2011.

⁶ Resolució de l'Assemblea General de 8 de setembre de 2000.

⁷ <http://www.un.org/spanish/milenio/ares552.pdf>

⁸ <http://www.un.org/spanish/millenniumgoals/>

⁹ <http://www.un.org/spanish/conferences/ffd/>

⁹ <http://www.un.org/esa/ffd/doha/index.htm>

la Declaració de París¹⁰ de l'any 2005, materialitzada posteriorment en el Programa d'Acció d'Accra¹¹ i en el recent Fòrum d'Alt Nivell de Busan (desembre de 2011)¹².

L'any 2003 les distintes agències de Nacions Unides en la seva programació per al desenvolupament adoptaren l'enfocament basat en drets humans (EBDH)¹³. Progressivament l'han anat incorporant també els principals donants d'AOD i el CAD de l'OECD.

L'EBDH aporta un marc conceptual i metodològic fonamentat en les normes internacionals de drets humans, amb la finalitat operativa de la seva promoció, protecció i consecució¹⁴. Mitjançant aquest enfocament, les polítiques de desenvolupament han de prioritzar la realització dels drets de les poblacions excloses i marginades. A més, identifica quins són els titulars dels deures i les obligacions respecte a aquests drets i cerca enfortir les capacitats dels titulars dels drets per a la seva reivindicació.

Respectant els principis d'autonomia de les comunitats autònomes per desenvolupar les seves polítiques de cooperació al desenvolupament, no podem oblidar que aquestes polítiques han de respectar les línies generals i les directrius bàsiques que estableix el Congrés dels Diputats mitjançant els plans directors de la cooperació espanyola. Durant tot aquest any 2012 continua vigent el Pla Director de la Cooperació Espanyola 2009-2012¹⁵, en què s'estableixen els principis, els objectius, els instruments i les prioritats d'acció de la política espanyola per al desenvolupament.

La cooperació descentralitzada espanyola, amb un pes sobre el conjunt de l'ajut molt superior al d'altres països donants, es gestiona amb una forta participació de les organitzacions no governamentals per al desenvolupament (ONGD). En relació amb la cooperació directa, la Comissió Europea destaca el valor de l'associació amb les administracions dels països socis, que va més enllà del finançament i preveu també l'intercanvi de coneixements.

Entre els anys 1993 i 1996, l'ajut oficial al desenvolupament (AOD) descentralitzada a l'Estat espanyol va experimentar un augment considerable, en gran part a causa de la influència de les mobilitzacions de la societat civil en favor del 0,7 %. Des de mitjans anys noranta fins a l'actualitat, la cooperació

---

¹⁰ <http://www.oecd.org/dataoecd/53/56/34580968.pdf>

¹¹ Ídem.

¹² <http://www.aideffectiveness.org/busanhl4/>

¹³ *Los Derechos Humanos y la reducción de la pobreza. Un marco conceptual.* OACD, NU 2004
<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/PovertyReductionsp.pdf>

¹⁴ Veure també el document de Amnistia Internacional *Espanya: Una agenda de derechos humanos para Comunidades Autónomas y Ayuntamientos*, 2011

¹⁵ <http://www.maec.es/es/MenuPpal/CooperacionInternacional/Publicacionesydocumentacion/Paginas/publicaciones1.aspx#Planes Directores>

descentralitzada ha continuat creixent de manera significativa, fins a representar al voltant del 20 % de l'AOD bilateral espanyola. En aquest sentit, la cooperació autonòmica s'ha convertit en un component estructural de la cooperació espanyola al desenvolupament. Però a conseqüència de la situació de crisi conjuntural, i per tal de contenir el dèficit, els darrers pressuposts d'AOD de les administracions descentralitzades espanyoles han sofert retalls importants. Segons dades recopilades per un grup de treball de la Coordinadora d'ONGD d'Espanya (CONGDE), els pressuposts d'AOD d'algunes comunitats autònomes el 2011 han registrat descensos de fins al 64 %.

Des dels inicis de la dècada actual, la majoria de comunitats autònomes varen començar a ordenar la seva cooperació per al desenvolupament amb l'aprovació de lleis específiques i de plans directors pluriennals; també es varen crear agències de cooperació i altres òrgans de participació i coordinació. Aquestes iniciatives varen introduir moltes millores i incorporaren una nova visió del desenvolupament humà. No obstant això, algunes anàlisis adverteixen sobre el perill de la desconcentració de l'ajut provocada per l'execució de petites accions a multitud de països marcats com a prioritaris en les estratègies de cada administració autonòmica.

Amb l'objectiu d'actuar de manera coordinada i apuntar cap a un objectiu comú, les trobades anuals de comunitats autònomes ofereixen un espai de reflexió, de diàleg i de coordinació en l'aplicació de l'AOD. En aquestes trobades hi participen, entre d'altres, les comunitats autònomes i els òrgans de cooperació per al desenvolupament del Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació de l'Estat espanyol. Les trobades mostren la realitat de cada una de les polítiques de desenvolupament autonòmiques i, sobretot, posen en relleu la riquesa que pot aportar la diversitat d'actors i de maneres d'actuar.

Un ajut de qualitat

Amb la certesa que només amb l'ajut no es pot eliminar la pobresa, es considera que un ajut de qualitat és fonamental per contribuir a incrementar el potencial de les persones perquè surtin de la pobresa per si mateixes. Amb la situació actual de crisi, les polítiques de cooperació al desenvolupament són més necessàries que mai per contribuir a millorar les condicions de vida i les oportunitats de milions de persones d'aquest planeta. Pobresa i vulnerabilitat estan directament lligades: si les persones vulnerables no disposen de mecanismes de protecció social, qualsevol succés negatiu (pèrdua d'una collita, malaltia d'un familiar, etc.) pot condemnar la família a la pobresa extrema.

La inclusió dins els pressuposts anuals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (CAIB) d'una partida destinada a cooperació al desenvolupament no assegura l'assoliment dels objectius filtrats. Per això, aquestes actuacions han de maximitzar la seva eficàcia i eficiència, l'ajut al desenvolupament de les Illes s'ha de coordinar i complementar amb la resta d'actors en la direcció de reduir la pobresa i la desigualtat.

Aquest segon Pla Director assenyala el camí que durant els propers quatre anys ha de seguir la política autonòmica de cooperació al desenvolupament, aplicant els principis i valors generals fixats per la Llei autonòmica de cooperació, com també definint les prioritats en cada àmbit d'actuació i els països i les regions amb els quals cooperar.

3. LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT DE LES ILLES BALEARS

És difícil posar una data que delimiti el naixement d'un fenomen com el de la cooperació al desenvolupament de les Illes Balears amb els pobles empobrits. No obstant això, podríem fixar aquests inicis en la tasca social i humanitària de l'Església durant els anys seixanta mitjançant l'enviament de missioners, especialment a l'Amèrica del Sud i l'Àfrica central.

A principi dels anys noranta, la pressió i mobilització social posen sobre la taula de les institucions la necessitat de contribuir als esforços per lluitar contra la pobresa com una política pública més. La campanya de la societat civil en favor del 0,7 % del producte interior brut (PIB) per als països empobrits mobilitza milers de ciutadans i organitzacions de la societat civil que demanen, d'una banda, que es destini el 0,7 % del PIB al desenvolupament humà sostenible dels països del Sud i, en segon lloc, una política de cooperació al desenvolupament per part de totes les administracions públiques amb l'única finalitat de la reducció de la pobresa.

L'any 1993 es constitueix els Fons de Mallorca i de Menorca. El Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació es crea en el mes d'octubre a iniciativa de l'associació Justícia i Pau amb el suport de vuit ajuntaments i el Consell de Mallorca, el qual des del primer moment va vehicular totes les seves ajudes a través del Fons. Dos mesos més tard es constitueix el Fons Menorquí de Cooperació, fruit del treball fet per la societat civil organitzada de l'Illa, que reclamava un espai de coordinació d'institucions i associacions de Menorca. El 1999 el Consell d'Eivissa i Formentera, a demanda de les ONG de l'illa, impulsa la creació del Fons Pitiús de Cooperació, que esdevé referent de coordinació de la cooperació per al desenvolupament a les Pitiüses. El Govern de les Illes Balears és soci de cadascun dels Fons.

La crisi dels Grans Llacs Africans de 1994 va donar peu a la creació de diferents estructures de coordinació d'esforços per part, fonamentalment, de la societat civil, tant en l'àmbit de l'ajut d'emergència i la cooperació al desenvolupament, com en la defensa dels drets humans i la prevenció de conflictes.

L'any 1999 es crea la Coordinadora d'ONGD de les Illes Balears (CONDGIB) amb la voluntat de cohesionar el teixit solidari, reforçar el treball en xarxa i vetllar pels interessos comuns del sector de la cooperació al desenvolupament.

Aquest mateix any es crea la Direcció General Cooperació (DGC) del Govern de les Illes Balears¹⁶ com a estructura destinada a assumir les competències relatives a la cooperació al desenvolupament i la solidaritat amb els pobles del Sud. Un any després, el setembre de l'any 2000 el Govern crea el Consell de

---

¹⁶ Ordre del president de les Illes Balears de 27 de juliol de 1999 (BOCAIB núm. 95 ext., de 28 de juliol de 1999).

Cooperació per al Desenvolupament¹⁷ com a òrgan assessor, consultiu i no vinculant de les polítiques en matèria de cooperació al desenvolupament, amb l'objectiu de promoure i impulsar la participació de les entitats socials de cooperació al desenvolupament de les Illes Balears en les polítiques i actuacions en matèria de cooperació de la Comunitat Autònoma.

L'aprovació de la Llei de cooperació per al desenvolupament¹⁸ pel Parlament de les Illes Balears l'any 2005 estableix el règim jurídic i institucionalitzat definitivament la cooperació com una política pública al servei dels pobles més desfavorits.

A mesura que anava passant el temps i augmentaven els ajuts al desenvolupament, la DGC ha anat millorant i creant els instruments de gestió i d'organització per fer front a l'evolució de la política de cooperació. L'any 2006, es constitueix l'Agència de Cooperació Internacional de les Illes Balears¹⁹ (ACIB), com l'organisme per a l'execució de la política autonòmica de cooperació. La seva naturalesa d'empresa pública afavoreix l'agilitat en la gestió dels ajuts i facilita el treball al conjunt d'actors implicats en el sector.

Finalment, l'any 2011 es regulen els dos òrgans de coordinació i consulta pendents segons el que estableix la secció III de la Llei, la Comissió Interdepartamental i la Comissió de Coordinació dels Ens Territorials.

I Pla Director de la Cooperació de les Illes Balears 2008-2011

Per primera vegada, durant el període 2008-2011, la política de cooperació per al desenvolupament de la Comunitat Autònoma es planifica mitjançant un pla director²⁰. A més de reflectir els principis i valors generals que han d'inspirar la política de cooperació, el pla va fixar les prioritats d'intervenció segons els àmbits d'actuació i els països on actuar de manera preferent per evitar la dispersió i augmentar l'eficàcia de la cooperació del Govern de les Illes Balears. Aquest primer document estratègic també va establir una projecció pressupostària, com també les modalitats, els instruments i els actors de la cooperació de les Illes.

Va començar així el cicle de planificació estratègica de la cooperació per al desenvolupament de les Illes. Aquesta planificació està basada en processos de participació i consens entre els actors de la cooperació al desenvolupament de les Illes amb la meta d'aconseguir el major impacte i la millor coordinació.

---

¹⁷ Decret 128/2000, de 8 de setembre, pel qual es constitueix el Consell de Cooperació al Desenvolupament (BOIB núm. 115, de 19 de setembre de 2000).

¹⁸ BOIB, núm. 99, de 30 de juny de 2005.

¹⁹ Decret 38/2006, de 7 d'abril (BOIB núm. 55, de 15 d'abril de 2006), modificat pels decrets 56/2006, de 23 de juny, i 84/2006, de 22 de setembre.

²⁰ Aprovat pel Parlament de les Illes Balears dia 18 de juny de 2011.

El Pla s'ha anat desenvolupant anualment mitjançant els plans anuals²¹, document estratègic que programa el conjunt d'actuacions previstes pel Govern de les Illes i també la previsió pressupostària per executar-los.

Dins el marc del I Pla Director, la DGC va establir tres documents estratègics per cooperar amb Equador, el Marroc i el Senegal, que concreten actuacions integrals i zones prioritàries d'intervenció dins aquests territoris de màxima prioritat.

La valoració del primer document de planificació estratègica de la política autonòmica de cooperació al desenvolupament és en termes generals positiva. El fet mateix de disposar d'un document que planifiqui la política de cooperació durant quatre anys suposa un salt de qualitat i de transparència. La prioritització de determinats països o sectors d'acció i l'establiment de principis generals i transversals permet ordenar les estratègies que s'han de seguir per lluitar contra la pobresa i possibilita, en fer-ho públic i de manera participativa, la complementarietat i la coordinació de les accions que sorgeixen del nostre territori.

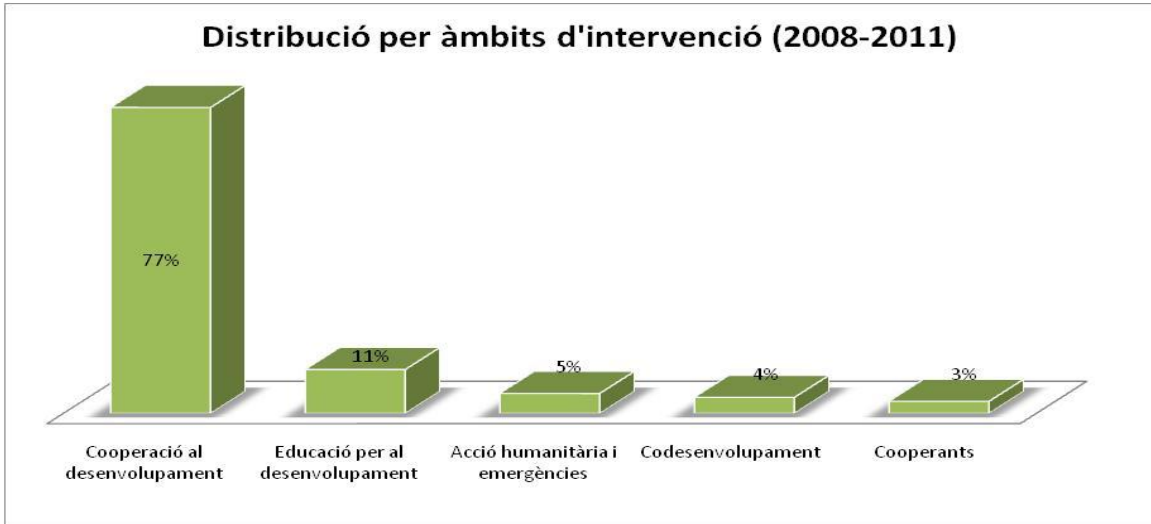
Malgrat l'avanç que suposa l'aprovació del primer Pla Director, és necessari concretar i concentrar més les prioritats, formular segons resultats i millorar en general els indicadors, les fonts de verificació i seguiment, i també la seva avaluació.

Les previsions pressupostàries fixades en el primer Pla Director no només no s'han complert, sinó que hi ha hagut una disminució progressiva dels recursos econòmics. Tan sols l'any 2008 es va complir la previsió pressupostària de quasi desset milions d'euros, a partir d'aquest any els recursos han anat disminuint —en lloc d'augmentar fins a arribar a la previsió del 0,7 % de les despeses consolidades de la CAIB l'any 2011. La davallada important de pressupost té lloc durant els anys 2010 i 2011, en què tan sols s'arriba al 43 % i al 19,65 % respectivament de la previsió pressupostària.

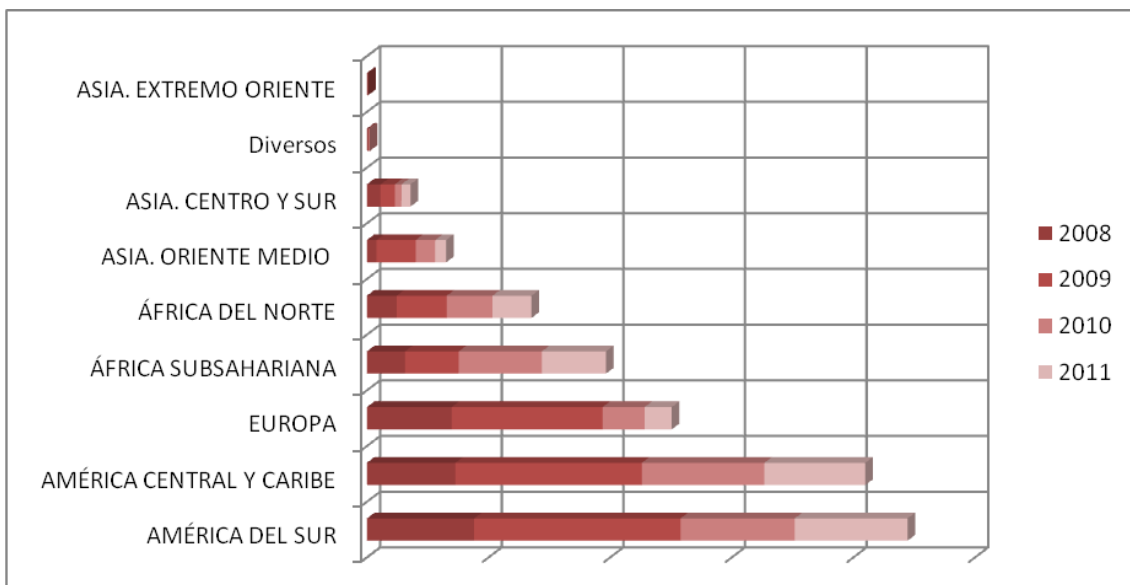
<i>Any</i>	<i>Previsió</i>	<i>Pressupost executat</i>	<i>Diferència</i>
2008	16.925.598	16.584.872	-340.726
2009	19.500.000	15.335.513	-4.164.487
2010	22.500.000	9.664.109	-12.835.891
2011	24.680.000	3.850.000	- 20.830.000

²¹ <http://www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?idsite=328&cont=8597&lang=ca&camp=yes>

El 75 % dels recursos econòmics directes d'aquests quatre anys anteriors els han executat directament les entitats socials i la distribució per àmbits d'intervenció és la següent: cooperació (77 %), educació per al desenvolupament (11 %), acció humanitària i emergències (5 %), codesenvolupament (4 %) i cooperants (3%).

Per àrees geogràfiques es manté la tendència històrica de concentrar les accions als països de l'Amèrica Llatina (55 %); l'Àfrica subsahariana, amb un 12 % i l'Àfrica del Nord, amb prop d'un 9 % completen la principal destinació de les entitats i administracions de les Illes. Els cinc països on més s'ha contribuït a lluitar contra la pobresa aquests darrers quatre anys han estat: Guatemala, Equador, Colòmbia, Perú i República Dominicana. Hem de destacar l'important augment de les accions al Senegal –fruit en gran part de la prioritització generada pel Pla Regió Senegal–, on s'han multiplicat per quatre els anys 2010 i 2011 els recursos econòmics dirigits respecte al bienni anterior.

Respecte als sectors d'actuació, més d'un 50 % s'ha destinat a serveis socials bàsics (salut, educació i aigua i sanejament), seguit d'actuacions de desenvolupament econòmic per a la reducció de la pobresa.

Oportunitats i capacitats de la cooperació de les Illes Balears

Què pot aportar la cooperació de les Illes Balears a la lluita contra la pobresa? Quin és el «valor afegit» de la nostra cooperació descentralitzada? Aquestes són algunes de les preguntes que cal fer-se a l'hora de definir l'estratègia per a la política de cooperació al desenvolupament autonòmica.

En primer lloc, es compta amb l'experiència, el compromís solidari i la professionalitat dels agents i actors de la cooperació i els socis locals amb els quals treballen fermament des de fa anys. Aquest és un dels pilars de la nostra cooperació, i aquest Pla continua donant suport a aquest treball, alhora que vol contribuir a millorar els instruments al servei de la cooperació bilateral i les capacitats dels agents de les Illes. Un dels «valors afegits» de la cooperació descentralitzada respecte a la cooperació dels estats centrals és el seu vincle directe amb la societat civil. La proximitat de l'Administració autonòmica facilita la participació social, la coordinació i la complementarietat entre tots els actors de les Illes implicats. Aquesta proximitat a la ciutadania també facilita les actuacions i l'obtenció dels resultats propis de l'educació per al desenvolupament.

Una altra de les fortaleses de la cooperació al desenvolupament descentralitzada és la capacitat que té de contribuir a valorar la importància del fet local, del fet regional. L'enfortiment dels governs i administracions dels països del Sud és un dels factors clau per contribuir a la reducció de les desigualtats i el desenvolupament humà. En els darrers anys, molts països del Sud estan apostant per la descentralització administrativa, i aquest fet ha estat el detonant per al desenvolupament d'un tipus de cooperació més propera a les necessitats reals de la població. Es tracta de recollir la pluralitat d'iniciatives dels grups locals i d'implicar les institucions públiques menors en la gestió de l'ajut internacional, ja que aquestes permeten un major grau de participació col·lectiva.

La transferència de coneixements i bones pràctiques per millorar les condicions de vida de la població —serveis socials, infraestructures, governabilitat, política fiscal, gestió pública, etc.— és una línia de treball que actualment és prioritària en l'agenda del desenvolupament. El nou enfocament va quedar recollit en el consens internacional sorgit de la Declaració de París sobre l'Eficàcia de l'Ajuda²² i en el Programa d'Acció d'Accra²³, que estableixen la cooperació

²² <http://www1.worldbank.org/harmonization/Paris/ParisDeclarationSpanish.pdf>

tècnica com a àmbit prioritari d'atenció, i consideren que el desenvolupament de les capacitats ha de ser un procés endogen, fortament liderat pel país soci, i amb un paper de suport de part del país donant.

La cooperació tècnica té un soci privilegiat en la cooperació descentralitzada, ja que la proximitat de les administracions a la població facilita la gestió dels assumptes públics i l'atenció a les necessitats bàsiques. En aquest sentit, és fonamental aprofitar les potencialitats, els coneixements i les bones pràctiques de tots aquests anys de gestió autonòmica a les Illes Balears per donar suport als processos de descentralització política i administrativa dels països del Sud. Aquests intercanvis generen beneficis en les dues direccions i són un aprenentatge també per als actors de les Illes que hi participen.

La cooperació bilateral directa del Govern de les Illes Balears té en aquest sentit un espai rellevant d'intervenció mitjançant el Pla d'Assistències Tècniques i la Comissió Interdepartamental de Cooperació, on la intervenció de l'Administració autonòmica —i especialment del seu personal expert— té un paper preferent i actiu en la lluita contra la pobresa.

---

²³ <http://siteresources.worldbank.org/ACCRAEXT/Resources/4700790-1217425866038/FINAL-AAA-in-Spanish.pdf>

4. MISSIÓ, VALORS I PRINCIPIS

La **missió** d'aquest segon Pla Director de la Cooperació de les Illes Balears és contribuir al desenvolupament humà sostenible dels països del Sud mitjançant la política de cooperació al desenvolupament.

Aquest Pla ha d'establir les línies generals i les directrius bàsiques de la cooperació al desenvolupament de la Comunitat Autònoma, com també la construcció del marc de referència per a una coordinació i col·laboració eficaces entre tots els agents implicats, tal com preveu la Llei 9/2005, de 21 de juny, de cooperació per al desenvolupament.

És fonamental un desenvolupament centrat en les persones, un desenvolupament humà sostenible entès com un procés dinàmic que cerca ampliar les capacitats i oportunitats de les persones per elegir lliurement el que volen fer i ser.

Els **valors** que segons la Llei de cooperació han de fonamentar les actuacions són:

- a) El reconeixement de l'ésser humà en la seva dimensió individual i col·lectiva com a protagonista i destinatari últim de la cooperació internacional i de la solidaritat.
- b) La consecució d'un desenvolupament humà sostenible i global, integrador de les dimensions democràtica, econòmica, social i mediambiental, i amb respecte a l'equitat de gènere.
- c) La defensa i la promoció dels drets humans, la llibertat, la justícia, la pau i la dignitat.
- d) El respecte als models de desenvolupament social i a les estructures polítiques que els pobles hagin adoptat, sempre que aquests models contribueixin a l'estabilitat democràtica i a la justícia social.
- e) El reconeixement dels drets dels pobles a defensar i promoure la seva pròpia cultura, llengua i identitat.
- f) L'enfortiment i l'arrelament de la convivència pacífica i democràtica i el diàleg entre persones, pobles i cultures com a manera de prevenir i resoldre conflictes socials i les seves causes.
- g) La contribució a un repartiment més just i equitatiu dels fruits del creixement econòmic i del desenvolupament social.
- h) El foment i la promoció de l'economia solidària i el consum responsable.
- i) El reconeixement específic i el reforç del teixit associatiu local del Sud.

Aquest Pla Director desplega els **principis** ordenadors derivats de la Llei de cooperació al desenvolupament i vol posar l'accent en els principis d'alineament, eficiència, eficàcia, coordinació, transparència i participació. El conjunt d'aquests principis ordenadors es pot agrupar en l'objectiu estratègic d'aconseguir **una cooperació de més qualitat**.

S'ha de posar l'accent a augmentar la qualitat de la cooperació, i això implica l'aplicació dels principis ordenadors en el conjunt de les actuacions que s'han de desenvolupar, com l'eficiència en l'ús dels recursos, la coordinació i complementarietat, la concentració geogràfica i sectorial per ser més eficaços, l'enfortiment dels actors; com també la millora dels procediments de planificació, execució, seguiment i avaluació orientats a resultats que ens permeti revisar, extreure conclusions i millorar la presa de decisions.

➤ *Alineament amb les estratègies locals de desenvolupament*

Les actuacions que es duguin a terme amb els països del Sud han d'estar fonamentades en les estratègies locals de desenvolupament, en les seves demandes, i han de contribuir al procés d'enfortiment de les capacitats i oportunitats de les persones i actors del Sud.

En la Declaració de París sobre l'eficàcia de l'ajuda al desenvolupament, els participants acordaren que han de ser els països i organismes del Sud els que han de determinar els objectius econòmics, socials i ambientals que s'han d'aconseguir mitjançant l'ajuda al desenvolupament. S'han d'enfortir les capacitats locals, els sistemes, els procediments i les institucions del Sud per garantir la sostenibilitat i viabilitat de les actuacions que s'executen.

➤ *Augmentar l'eficiència i l'eficàcia de la cooperació al desenvolupament de les Illes*

La recerca de l'eficàcia i l'eficiència han de ser principis de qualsevol política pública.

Dins l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament hi intervenen un gran nombre d'actors, tant del Sud com dels països del Nord, que amb les diverses necessitats que s'han d'atendre fan que la **coordinació** esdevengui un principi rector imprescindible per dur a terme actuacions coherents de manera eficaça. La coordinació ens permet evitar duplicitats, aprendre d'altres experiències semblants, evitar errades i repetir encerts, maximitzar capacitats i recursos i, en definitiva, augmentar la qualitat de la cooperació.

Aquesta coordinació s'articula en els corresponents àmbits territorials:

Àmbit autonòmic

- Entre els departaments del mateix Govern mitjançant la Comissió Interdepartamental de Cooperació.
- Amb altres administracions públiques mitjançant la Comissió dels Ens Territorials de Cooperació.
- Entre les entitats socials de l'àmbit de la cooperació i les administracions corresponents mitjançant el Consell de Cooperació.

Àmbit estatal

Un dels compromisos que s'assoleixen de manera recurrent en les trobades de comunitats autònomes i cooperació per al desenvolupament és la necessitat d'establir mecanismes de coordinació, complementarietat i eficàcia de l'ajuda entre la cooperació descentralitzada i els organismes de l'Administració central. També es considera fonamental la participació activa en els acords marc de col·laboració, la representació autonòmica en delegacions d'Espanya a fòrums i organismes internacionals d'ajut, l'acreditació dels agents del sector a l'exterior, l'assessorament i la formació especialitzada o l'impuls d'actuacions conjuntes que mobilitzin les capacitats tècniques, socials i institucionals.

Els òrgans principals de coordinació seran:

- La Conferència Sectorial sobre Cooperació Internacional per al Desenvolupament. Durant els propers quatre anys ha de ser l'òrgan principal de coordinació entre l'Administració de l'Estat i les comunitats autònomes.
- La Comissió Interterritorial de Cooperació Internacional.
- Amb altres comunitats autònomes i organismes espanyols de cooperació descentralitzada mitjançant els espais que es creïn a aquest efecte.

Àmbit internacional

- Amb els països del Sud on s'estan desenvolupant actuacions.
- Amb les oficines tècniques de cooperació de l'AECID.
- Amb els organismes internacionals amb els quals hi hagi acords de col·laboració.

El Govern de les Illes Balears continuarà participant en els processos de planificació i direcció estratègica amb el Govern de l'Estat i la resta de comunitats autònomes amb la voluntat de consolidar una política pública de cooperació espanyola coherent i harmonitzada.

Un altre element imprescindible per millorar l'eficàcia i eficiència és **concentrar** les nostres accions, ja que, amb recursos limitats, hem de cercar el màxim impacte, ser més eficaços. Les prioritats geogràfiques i sectorials de treball per a aquests propers quatre anys estan fixades en el capítol cinquè del Pla Director.

➤ *Transparència i participació*

La informació i la transparència són requisits bàsics per garantir el control democràtic de les institucions per part de la ciutadania. S'han d'enfortir els mecanismes que garanteixen l'accés a la informació del conjunt de programes i actuacions que s'estan executant amb els recursos públics en l'àmbit de la

cooperació al desenvolupament. En el recent Fòrum d'Alt Nivell sobre l'Eficàcia de l'Ajuda celebrat a Busan, una de les recomanacions finals consensuades entre els participants és millorar la rendició de comptes i la gestió més transparent de l'ajut.

Els plans anuals són els instruments de què disposa l'Administració autonòmica per programar les actuacions que cada any ha de dur a terme. Paral·lelament, i una vegada finalitzat l'any, s'elabora la memòria anual, document que reflecteix les activitats i el pressupost executat, ofereix a la ciutadania la informació del que es va programar i finalment el que es va executar any per any.

A banda d'aquests dos instruments, durant aquests quatre anys es potenciaran altres mecanismes d'informació i transparència, com ara el portal web de cooperació, reunions amb els actors en funció de sectors d'actuació o països prioritaris, publicacions, campanyes informatives, entre d'altres.

Dintre d'aquest principi per fer una cooperació de més qualitat, un altre objectiu és consolidar i millorar els mecanismes de **participació** dels actors de la cooperació de les Illes. Es potenciarà i es desenvoluparan els mecanismes prevists en la Llei de cooperació: Consell de Cooperació, Comissió Interdepartamental i Comissió Interterritorial.

5. PRIORITATS SECTORIALS I GEOGRÀFIQUES

En aquests moments de contenció de l'economia mundial i d'ajustament dels pressuposts dels països donants, els recursos de l'ajuda al desenvolupament han de ser gestionats amb la màxima qualitat, intentant que generin el màxim impacte possible en la fita comuna de la reducció de la pobresa.

Esdevé imprescindible en aquest procés de millora de la qualitat de la política autonòmica de cooperació —entre altres mesures— fer un exercici d'especialització i concentració que augmenti l'impacte de les intervencions i faciliti els mecanismes de coordinació i alineament.

Aquest segon Pla Director estableix les prioritats d'actuació en els tres àmbits d'actuació: cooperació per al desenvolupament, acció humanitària i educació per al desenvolupament; i també fixa 16 països prioritaris per als programes i projectes de cooperació.

5.1. PRIORITZACIÓ SECTORIAL SEGONS L'ÀMBIT D'INTERVENCIÓ

5.1.1. Línia estratègica de cooperació per al desenvolupament

Per a les actuacions que es facin dins l'àmbit de la cooperació al desenvolupament es reserva entre un 70 % i un 80 % del pressupost anual.

S'han fixat cinc objectius estratègics dins aquest àmbit, que han de concentrar com a mínim el 85 % dels recursos que finalment es dirigeixin a la cooperació al desenvolupament amb els països del Sud.

Respecte als dos primers, serveis socials bàsics i desenvolupament econòmic per a la reducció de la pobresa, concentren el gruix de les actuacions de les entitats de les Illes —en l'anterior període 2008-2011 suposaren aproximadament el 74 % de les intervencions dins l'àmbit de la cooperació al desenvolupament.

Pel que fa als objectius estratègics d'apoderament de les dones, sostenibilitat ambiental i respecte dels drets humans i governança democràtica, en el primer Pla Director estaven definits com a prioritats transversals. Atès que formen part dels principis i valors generals de la política de cooperació al desenvolupament, tindran més impacte si es categoritzen com a objectius estratègics d'intervenció.

— **Objectiu estratègic del dret als serveis socials bàsics (salut, educació i aigua i sanejament)**

L'accés als serveis socials bàsics és, a més d'un dret humà fonamental, un element clau per a l'eradicació de la pobresa i el desenvolupament humà, elements fonamentals per a un creixement a llarg termini²⁴. L'atenció gratuïta a la salut, a l'educació bàsica, com també els sistemes de protecció social, són imprescindibles per reduir la vulnerabilitat de les persones. Part dels progressos de les dues darreres dècades en matèria d'educació, salut i accés a l'aigua potable i sanejament bàsic estan en perill de retrocés com a conseqüència de la crisi econòmica i financera, que ha impactat directament en les inversions públiques dels països del Sud destinats a aquests serveis bàsics.

La **salut** és un dret fonamental dels éssers humans, tal com reconeix l'article 25 de la Declaració Universal dels Drets Humans. La salut esdevé per tant una responsabilitat pública i un indicador fonamental sobre el nivell de desenvolupament. L'experiència institucional en la gestió del sistema autonòmic de salut, com també el treball que fan les entitats socials del sector, són un actiu que s'ha de valorar en la nostra política de cooperació.

Amb la decisió estratègica de concentrar els sectors d'intervenció i seguint els plantejaments de l'OMS, que afirma que els sistemes de salut centrats en l'atenció primària són els més adequats per afrontar la falta d'una cobertura sanitària amb equitat, es prioritzaran durant els propers quatre anys les accions adreçades a enfortir els sistemes públics de salut, amb especial consideració a l'atenció primària i a la salut maternoinfantil fent especial incidència en els drets sexuals i reproductius.

A la ciutat senegalesa de Dakar, tots els governs del món adoptaren el Marc d'Acció de l'**Educació** per a Tots (EPT)²⁵. Aquest compromís de la comunitat internacional d'aconseguir atendre les necessitats bàsiques d'aprenentatge de tots els nins, joves i adults en el termini d'una generació, si persisteixen les tendències actuals no es complirà. Segons la UNESCO, 72 milions de nines i nins estan sense escolaritzar i només a l'Àfrica subsahariana 10 milions deixen l'educació primària cada any²⁶.

A partir de les capacitats i experiències en el sector educatiu de la cooperació de les Illes, aquest document prioritza les actuacions dirigides a enfortir els sistemes públics d'educació dels països del Sud i especialment els que s'adrecen a la població més desfavorida.

---

²⁴ Països com la Xina, Indonèsia o el Brasil són exemples clars de la relació directa entre inversió pública en serveis socials i reducció dels índexs de pobresa.

²⁵ <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001211/121147s.pdf>.

²⁶ UNESCO, Informe de Seguimiento de la Educación para Todos en el Mundo 2011. Una crisis encubierta: conflictos armados y educación.

L'accés a l'**aigua potable i al sanejament bàsic** és el tercer dels drets humans que prioritizam dins aquest objectiu estratègic. L'accés a l'aigua està directament lligat amb la salut i amb l'accés a l'educació (especialment de les nines i joves). Malgrat els importants avanços respecte a l'accés a l'aigua potable, prop de 900 milions de persones²⁷ —fonamentalment de les àrees rurals— han de desplaçar-se per obtenir-ne, i són les dones i nines les que fan aquesta tasca (amb les conseqüències negatives per a l'educació i alfabetització d'aquest col·lectiu).

La meta fixada pels ODM de reduir a la meitat el nombre de persones que no tenen accés a l'aigua potable i al sanejament per a l'any 2015 s'ha assolit l'any 2012, pel que fa a l'aigua potable, però el món encara està molt lluny d'aconseguir la meta del sanejament²⁸. Segons les dades dels organismes de les Nacions Unides, quasi la meitat de les regions en desenvolupament, i aproximadament 2.600 milions de persones, no tenien l'any 2008 cap tipus d'instal·lació de sanejament millorada²⁹ (les àrees rurals concentren el gruix de les necessitats). L'aigua i el sanejament estan directament relacionats amb la salut, les malalties com l'esquistosomiasi, la malària, la tuberculosi, el còlera o la diarrea³⁰.

Per a l'accés a l'aigua i al sanejament bàsic prioritzarem els programes i projectes que treballin a les àrees rurals.

Objectiu específic 1. Promoure el dret als serveis bàsics de salut i educació mitjançant el suport als serveis públics

Resultat 1. Salut bàsica. Haver contribuït a enfortir els sistemes públics de salut, amb especial atenció a l'atenció primària i a la salut maternoinfantil fent especial incidència en els drets sexuals i reproductius

Resultat 2. Educació. Haver contribuït a millorar els sistemes d'educació públics per satisfer les necessitats educatives de la població més desfavorida

Objectiu específic 2. Promoure el dret a l'aigua potable i el sanejament bàsic a les àrees rurals

Resultat: haver contribuït a millorar i ampliar els serveis d'accés a l'aigua potable i el sanejament bàsic de les àrees rurals

²⁷ Programa conjunt OMS-UNICEF de monitoratge d'aigua i sanejament (PCM).

²⁸ http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2012/drinking_water_20120306/es/index.html

²⁹ Ídem.

³⁰ Segons l'OMS, 1,6 milions de persones moren cada any per malalties diarreiques (incloent-hi el còlera) atribuïbles a la falta d'accés a l'aigua potable i al sanejament bàsic, i un 90% d'aquestes persones són menors de cinc anys.

— **Objectiu estratègic de desenvolupament econòmic per a la reducció de la pobresa**

L'any 2010, la crisi alimentària va repuntar i els preus dels aliments bàsics arribaren a preus històrics. Això va provocar que a principi de l'any 2011, 925 milions de persones van passar fam segons l'Organització de les Nacions Unides per l'Agricultura i l'Alimentació (FAO)³¹. Sembla que difícilment s'aconseguirà la meta de reduir a la meitat entre 1990 i el 2015 el percentatge de persones que pateixen fam de l'Objectiu 1 dels ODM, ja que el percentatge s'ha estancat en un 16 %³².

Totes les persones tenen dret a una alimentació de qualitat i a estar protegides contra la fam³³, i són els estats els responsables de satisfer aquest dret. Malauradament, s'ha superat la xifra de 1.000 milions de persones que pateixen fam, això vol dir aproximadament 24.000 morts diàries per causes relacionades amb la fam, el 75 % de les quals corresponen a menors de cinc anys³⁴.

És prioritari per a la política de cooperació al desenvolupament d'aquest Govern donar suport a les comunitats rurals, als petits agricultors que depenen dels seus conreus per alimentar les seves famílies, fent de la sobirania alimentària la prioritat estratègica d'aquest objectiu.

Objectiu específic: promoure el dret a l'alimentació i enfortir les capacitats productives, posant l'accent en la sobirania alimentària i en els petits productors locals

Resultat 1. Haver contribuït a la seguretat alimentària de la població més empobrida

Resultat 2. Haver fomentat sistemes de producció sostenible (agrícola, pecuari i pesquer) i de suport als petits productors locals de primer i segon nivell³⁵

Resultat 3. Haver contribuït a millorar l'accés als coneixements i a les tècniques dirigides a l'augment de la productivitat i la diversificació productiva

— **Objectiu estratègic d'apoderament de les dones**

³¹ <http://www.fao.org/docrep/012/al390s/al390s00.pdf>

³² NU. Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni: informe de 2011

³³ Declaració de la Cimera Mundial de l'Alimentació. FAO, Roma, de 13 a 17 de novembre de 1996.

³⁴ <http://www.derechoalimentacion.org/webkwderecho/temaPortada/temaPortada.asp?temaportadaid=545>

³⁵ Es considera com un primer nivell aquell que agrupa els petits productors, ja sigui en el seu nucli familiar, ja sigui en un grup més gran de producció o formant una cooperativa de productors. El segon nivell abasta un major nombre de petits productors, agrupats en diferents cooperatives que treballen conjuntament.

El Pla Director destaca l'apoderament de les dones com una de les estratègies bàsiques d'acció i ho fa entenent que hi ha d'haver una coresponsabilitat d'homes i dones en les relacions socials, econòmiques i polítiques, especialment en els processos de desenvolupament, amb l'objectiu de construir una societat basada en unes relacions de poder equitatives, tant en l'esfera domèstica com en la social, en la laboral i en la pública.

Es prioritzarà el treball dirigit a promoure, d'una banda, l'autonomia econòmica de les dones i el seu accés equitatiu i, de l'altra, les actuacions adreçades a atendre els grups de dones en situació de vulnerabilitat, com ara les nines i adolescents, les dones indígenes o que pertanyen a col·lectius minoritaris.

Objectiu específic: promoure la participació equitativa i els drets de les dones en tots els àmbits del desenvolupament humà

Resultat 1. Haver contribuït a l'autonomia econòmica de les dones i el seu accés equitatiu a l'economia

Resultat 2. Haver impulsat accions per l'equitat i en defensa dels drets de les dones, especialment dels col·lectius més vulnerables

— **Objectiu estratègic de la sostenibilitat mediambiental**

La política d'aquest segon Pla Director està compromesa amb un model de desenvolupament sostenible que permeti l'expansió de les llibertats fonamentals de les generacions actuals sense comprometre els recursos i les llibertats de les generacions futures.

Les tendències ambientals en les darreres dècades ens mostren un deteriorament ambiental preocupant, amb conseqüències negatives per al conjunt de la humanitat i especialment per a milions de persones que depenen directament de l'ús dels recursos naturals.

La degradació del medi ambient intensifica la desigualtat, ja que l'impacte negatiu és més intens per a les persones amb menys recursos. Durant el període de vigència del Pla Director, es prioritzaran les actuacions que, tenint cura de la biodiversitat i dels ecosistemes vulnerables, tenguin un impacte positiu en el desenvolupament de la població més desfavorida.

Objectiu específic: contribuir a una gestió sostenible dels recursos naturals que permeti millorar les condicions de vida de la població més desfavorida

Resultat 1. Haver contribuït a un desenvolupament econòmic sostenible amb la biodiversitat i els ecosistemes vulnerables

Resultat 2. Haver contribuït a l'increment de les capacitats dels actors del Sud en la gestió dels principals problemes i riscos ambientals

– **Objectiu estratègic del respecte dels drets humans i governança democràtica**

La cooperació de les Illes Balears identifica el respecte als drets humans i la governança democràtica com a parts del procés de desenvolupament humà sostenible. És evident que sense respecte pels drets humans i sense democràcia no podem parlar de desenvolupament humà. En coherència amb el consens europeu sobre desenvolupament³⁶, s'entén que la governabilitat democràtica i els drets humans són una part integral del procés de desenvolupament, la reducció de la pobresa i la consecució dels ODM no s'assoliran si no s'avança decididament en l'àmbit de la governabilitat democràtica. Aquesta governabilitat reconeix el dret de les persones a un desenvolupament sostenible, als drets polítics i socials i a la participació democràtica de la societat civil.

La política de cooperació de les Illes prioritzarà, en primer lloc, les actuacions dirigides a drets humans i, en segon lloc, l'enfortiment de les administracions descentralitzades dels països del Sud.

Objectiu específic: promoure el respecte als drets humans, la participació democràtica i els processos de descentralització política

Resultat 1. Haver contribuït a la protecció efectiva dels drets individuals i col·lectius

Resultat 2. Haver contribuït a l'enfortiment dels processos democràtics de descentralització política, de les institucions locals i de les organitzacions de la societat civil

5.1.2. Línia estratègica d'acció humanitària

---

³⁶ Diari Oficial C 46, de 24.2.2006

Per a les actuacions que es facin dins aquest àmbit es reserva entre un 8 % i un 10 % del pressupost anual.

L'acció humanitària és el conjunt divers d'accions d'ajut a les víctimes de desastres (tant motivats per catàstrofes naturals com per conflictes armats), orientades a mitigar el seu sofriment, garantir la subsistència, protegir els seus drets fonamentals i defensar la seva dignitat, com també aturar el procés de desestructuració social i econòmica de la comunitat i preparar-los davant les catàstrofes.

L'acció humanitària disposa de dues tipologies d'acció diferenciades. En primer lloc, l'ajut d'emergència, que comprèn l'ajut proporcionat amb caràcter d'urgència a les víctimes de desastres per contribuir a la seva provisió gratuïta de béns i serveis essencials per a la seva supervivència immediata (aigua, aliments, aixopluc, medicaments i atenció sanitària). Aquests tipus d'intervencions tenen una durada temporal molt limitada.

La segona tipologia fa referència a l'ajut humanitari, que comprèn a més dels ajuts d'emergència, les operacions prolongades d'atenció a refugiats i desplaçats en les operacions.

Els principis que regeixen l'acció humanitària són:

- La **humanitat**: el dret de totes les persones a rebre ajut amb l'objectiu de prevenir i alleujar el seu patiment.
- La **imparcialitat**: inclou les idees de no-discriminació i no-condicionament per motius d'ètnia, sexe, creença o d'altres tipus, i de prioritat en funció de les necessitats.
- La **independència**: com a garantia d'imparcialitat davant pressions polítiques, econòmiques o d'altres tipus.
- La **universalitat**: el deure d'assistir qualsevol persona a qualsevol país.
- La **neutralitat**: comportament imparcial en els conflictes, no prenent-ne part. D'aquí es dedueix el respecte a l'espai humanitari i a la llibertat d'accés.
- L'**acceptació**: inclou les idees de consentiment per part dels beneficiaris, de no-imposició i de la participació d'aquests en el procés, i de respecte per la seva cultura.
- El **testimoni**: sense prejudicar en cada cas com es concreta, significa el compromís amb les víctimes en la defensa dels seus drets.

El Govern de les Illes Balears vol enfortir i prioritzar les actuacions d'acció humanitària en els propers quatre anys. Així, dins el marc d'aquest Pla Director, s'elaborarà una **estratègia específica d'acció humanitària** tenint especial atenció en la coordinació, la complementarietat i l'eficàcia de l'ajut.

Es crearà dins l'ACIB una àrea específica d'acció humanitària i emergències, amb els objectius de definir i desenvolupar anualment un pla d'acció que permeti enfortir els projectes en l'àmbit de l'acció humanitària i les intervencions d'emergència que des de les Illes Balears es duen a terme.

Aquest Pla Director defineix tres objectius estratègics per a l'acció humanitària:

– **Objectiu estratègic: assistència per a la satisfacció de les necessitats bàsiques, urgents i immediates**

La cooperació de les Illes Balears identifica l'ajut d'emergència com un objectiu estratègic dins l'acció humanitària, i per tant **es proporcionarà ajut amb caràcter d'urgència a les víctimes de desastres** desencadenats per catàstrofes naturals o per conflictes armats (conflictes civils).

Aquest ajut inclou la provisió gratuïta de béns i serveis essencials per a la supervivència immediata (aigua, aliments, abric, medicaments i atencions sanitàries) amb la finalitat de satisfer les necessitats bàsiques, urgents i immediates relacionades amb la salut, incloent-hi activitats de suport psicològic i social a les víctimes, amb un èmfasi especial en els col·lectius especialment vulnerables.

Objectiu específic: contribuir a través de l'ajut d'emergència a satisfer les necessitats bàsiques, urgents i immediates a les víctimes de catàstrofes, conflictes i desastres humanitaris

Resultat 1. Haver contribuït a pal·liar els efectes de catàstrofes, conflictes i desastres humanitaris

Resultat 2. Haver impulsat accions d'emergència per a la cobertura de les necessitats immediates de poblacions afectades per catàstrofes naturals o antròpiques, conflictes i desastres humanitaris

Resultat 3. Establir mecanismes àgils de coordinació per a l'activació de la logística i resposta ràpida de l'ajut d'emergència

Resultat 4. Haver promogut la conscienciació de la societat balear a través de la informació i sensibilització de les situacions d'emergència que es produeixin.

Resultat 5. Haver establert la logística i coordinació necessàries per poder gestionar els ajuts d'emergència

– **Objectiu estratègic de protecció i garantia dels drets fonamentals lligats a situacions d'emergència o crisis cròniques**

El maneig de crisis cròniques, de llarga durada, com ara campaments de població desplaçada o refugiada, i zones afectades per la fam i les epidèmies són àrees fonamentals en l'acció humanitària.

L'acció humanitària amb població refugiada o desplaçada és una prioritat històrica de la cooperació balear. El treball que es duu a terme des de fa més de deu anys amb la població refugiada sahrauí i la població refugiada palestina; la intervenció a través de projectes d'acció humanitària a Colòmbia i al conflicte de la regió dels Grans Llacs, com també la intervenció en altres crisis humanitàries és una línia fonamental en l'àmbit de les emergències i l'acció humanitària que ha de tenir continuïtat i s'ha d'enfortir amb el desenvolupament d'una estratègia d'acció humanitària de la cooperació internacional de les Illes Balears.

La prevenció, la mitigació i el maneig de les crisis cròniques i dels conflictes violents és fonamental per tractar d'atenuar i reduir els efectes de les crisis i conflictes existents.

Objectiu específic: proporcionar assistència i protecció de la població desplaçada o refugiada per tal de garantir els seus drets fonamentals

Resultat 1. Haver impulsat actuacions per garantir els drets fonamentals de la població desplaçada o refugiada

Resultat 2. Haver contribuït a restablir la dignitat de les persones afectades per crisis humanitàries

Resultat 3. Haver potenciat accions per a la reducció del risc i la lluita contra la vulnerabilitat

Resultat 4. Haver facilitat mecanismes de autoprotecció i protecció de la població afectada en les situacions en les quals es produeixen les crisis humanes

– **Objectiu estratègic de rehabilitació i reconstrucció immediata postdesastre**

És necessari treballar en la continuïtat de la intervenció postdesastre, postemergència i postsituació bèl·lica, no per tornar al punt de partida abans del desastre, sinó per treballar en la reconstrucció i rehabilitació i contribuir a una situació de desenvolupament que disminueixi les vulnerabilitats existents abans de la situació d'emergència o la crisi humanitària.

Per això, la cooperació balear aposta per vincular l'ajut, la rehabilitació i el desenvolupament. Es tracta d'impulsar accions de rehabilitació com a fase necessària entre l'emergència i el desenvolupament.

Objectiu específic: potenciar la coordinació dels agents humanitaris i proporcionar recursos per a la rehabilitació i reconstrucció postdesastre

Resultat 1. Haver impulsat actuacions per garantir la continuïtat de la intervenció postdesastre, la intervenció en la fase de rehabilitació, fonamental per potenciar el desenvolupament

Resultat 2. Haver establert coordinació amb organismes internacionals, agències i actors de l'acció humanitària

Resultat 3. Incrementar la formació a la població en matèria d'autoprotecció front els riscos, així com enfortir les xarxes de col·laboració de les entitats del Sud

5.1.3. Línia estratègica d'educació per al desenvolupament

Per a les actuacions que es facin dins l'àmbit de l'educació per al desenvolupament, es reserva entre un 10 % i un 12 % del pressupost anual.

Actualment es reconeix àmpliament que les accions de cooperació sense incidir en la transformació de les relacions estructurals desiguals entre el Nord i el Sud, de les quals els nostres hàbits de consum i reproducció d'estereotips dels països del Sud són una manifestació, no fan més que alleujar uns símptomes sense resoldre l'arrel del problema. Les accions de cooperació al desenvolupament alleugereixen les situacions de pobresa o de manca de drets als països del Sud, però no resolen les causes estructurals generadores de les desigualtats. Per això cal incidir sobre la presa de consciència de la població tant del Nord com del Sud d'aquestes causes, promoure una educació basada en els valors i generar una mobilització social capaç de transformar aquesta realitat.

En el conjunt de la cooperació oficial al desenvolupament l'educació per al desenvolupament (EPD) és un instrument que té com a objectiu primordial la creació, tant als països del Nord com als del Sud, d'una consciència social compromesa amb l'eradicació de la pobresa i la lluita contra l'exclusió social, amb la defensa del desenvolupament humà i sostenible i amb la promoció de la ciutadania global. La seva importància va ser reconeguda per primera vegada per part de la UNESCO l'any 1974 i ha estat desenvolupada en els àmbits normatiu i institucional en el marc de diferents agències i organismes de les Nacions Unides com la mateixa UNESCO i el PNUD. Altres organismes internacionals, nacionals i autonòmics que han intervingut en el marc normatiu de referència de l'EPD a les Illes Balears han estat: el Comitè d'Ajuda al Desenvolupament (CAD) de l'OCDE, la Unió Europea, el Congrés dels Diputats, el Ministeri d'Afers Exteriors a través de la SECI i els seus organismes dependents (DGPOLDE i AECID) i el Parlament de les Illes Balears i el Govern de la Comunitat Autònoma.

L'Estratègia d'Educació per al Desenvolupament de les Illes Balears 2011-2015 es va presentar al Consell de Cooperació de les Illes Balears dia 16 de febrer de

2011. Aquest document estableix els objectius i les línies estratègiques d'actuació per a aquests quatre anys.

L'objectiu general és el de contribuir a la substitució progressiva de l'«ajuda oficial al desenvolupament» per les «polítiques integrals contra la pobresa» des de les Illes Balears.

Objectiu específic 1: impulsar a les Illes Balears, mitjançant la sensibilització i l'educació, una ciutadania global

- que interioritzi els valors d'autoestima, equitat, justícia i solidaritat
- formada, compromesa i activa amb l'eradicació de la pobresa i la promoció del desenvolupament humà i sostenible
- capacitada per fer eleccions crítiques i informades
- conscient de la interdependència, ecodependència i la importància de les accions individuals

Resultat 1. Enfortida la presència de l'EPD en l'àmbit de l'educació formal

Resultat 2. Fomentada la investigació i la recerca en l'àmbit de la cooperació i de l'EPD

Resultat 3. Potenciades les línies de treball en l'àmbit de l'educació informal i la comunicació per al desenvolupament

Resultat 4. Enfortida la presència i la transmissió de valors de l'EPD en l'àmbit de l'educació no formal

Resultat 5. Promoguda la mobilització i la participació social

Resultat 6. Millorada l'estratègia de difusió del comerç just

Objectiu específic 2: enfortir les capacitats, els espais i els mecanismes en l'àmbit de l'EPD

Resultat 1. Garantides dotacions pressupostàries anuals que permetin el desplegament de l'estratègia i la consecució dels seus objectius

Resultat 2. Incrementat el nombre d'agents de l'EPD en els àmbits de la cooperació, l'educació i la comunicació

Resultat 3. Millorada qualitativament i quantitativament la formació dels agents de l'EPD

Resultat 4. Aprofundida en la innovació i utilització de TIC i noves tecnologies educatives

Resultat 5. Impulsada l'autosostenibilitat de les entitats de comerç just a través de les vendes

Objectiu específic 3: afavorir els processos de coordinació i complementarietat del conjunt d'actors

Resultat 1. Transversalitzades les temàtiques de l'EPD en l'acció del govern i de les diferents administracions de les Illes Balears, dotant de coherència les polítiques públiques

Resultat 2. Potenciat el treball en xarxa

Resultat 3. Enfortida la coordinació i el treball en xarxa de les entitats de comerç just

5.2. CONCENTRACIÓ GEOGRÀFICA

La millora de la qualitat i de l'impacte de la política autonòmica de cooperació al desenvolupament passa necessàriament per la concentració geogràfica de l'ajut. Seleccionar un nombre reduït de països prioritaris on destinar la major part dels recursos de l'àmbit de la cooperació al desenvolupament facilita l'especialització, la complementarietat i la coordinació entre els diferents agents implicats, alhora que permet multiplicar l'impacte i els resultats positius de les actuacions.

D'altra banda, i aplicant els principis de coordinació i complementarietat, la política de cooperació de les Illes Balears no pot deixar de tenir en compte les prioritats establertes per la política de cooperació de l'Estat espanyol i de la Unió Europea.

Les prioritats geogràfiques per al període 2012-2015 s'estableixen seguint els criteris següents: índex de desenvolupament humà segons les dades de l'informe del PNUD de l'any 2011, tradició en cooperació des de les Illes Balears i presència de població immigrada resident segons les dades de l'INE de l'any 2011.

En aquest barem, i aplicant els principis de coordinació i complementarietat, s'han tengut en compte les prioritats establertes per la política de cooperació de l'Estat espanyol. Alguns països tenen prioritzades determinades regions.

Una vegada aplicats els criteris de priorització, es considera que 16 països que han de concentrar al menys el 80 % dels recursos prevists per a l'àmbit de la cooperació al desenvolupament.

Senegal, Guatemala, Marroc (províncies de Tetuan, Chefchaouen, Alhoceima i Nador), Equador (regions una, tres i cinc), República Democràtica del Congo, Bolívia, Moçambic, Burundi, Colòmbia (departaments de Nariño, Cauca, Vall del Cauca, Chocó, Antioquia, Bolívar, Santander i Nord de Santander), Burkina Faso, Mali, Perú, Níger, Etiòpia, República Àrab Sahrauí Democràtica, Territoris Palestins Ocupats (incloent-hi la població palestina refugiada a països limítrofs).

6. MODALITATS DE LA COOPERACIÓ

D'acord amb la Llei 9/2005, les modalitats de la cooperació per al desenvolupament que pot executar l'Administració de la Comunitat Autònoma són preferentment de caràcter bilateral, per si mateixa (directa) o bé a través dels altres actors prevists en la Llei.

Aquest Pla Director prioritza la modalitat de cooperació bilateral, tant a través dels actors prevists en la Llei com directament per iniciativa del Govern de les Illes Balears.

6.1. Cooperació bilateral a través de agents de la cooperació per al desenvolupament

Es reserva per a aquesta modalitat entre el 70 % i el 80 % del pressupost anual.

S'inclouen dins aquesta modalitat les iniciatives d'acció que provinguin de les entitats de cooperació, i especialment de les ONGD, finançades per l'Administració autonòmica.

Aquesta modalitat vol, en primer lloc, reconèixer i enfortir la feina solidària i transformadora de les entitats de la societat civil de les Illes tant als països del Sud com en el nostre territori. L'assignació dels recursos es farà mitjançant les convocatòries públiques de subvenció, respectant els principis de concurrència, publicitat, transparència i igualtat d'oportunitats.

6.2. Cooperació bilateral directa

Es reserva per a aquesta modalitat entre el 30 % i el 20 % del pressupost anual per a aquelles actuacions sorgides a iniciativa directa del Govern de les Illes.

Aquesta modalitat permet establir una relació institucional directa amb administracions públiques del Sud i organismes internacionals, com també l'intercanvi mutu de coneixements, bones pràctiques i estratègies per al desenvolupament social i econòmic.

Aquesta modalitat s'utilitzarà amb els països i sectors prioritaris fixats pel Pla Director.

7. INSTRUMENTS DE LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT

La Llei 9/2005, de cooperació, enumera en l'article 18 els instruments³⁷ de la cooperació per al desenvolupament. Per al període comprès dins aquest Pla Director es volen impulsar de manera preferent els dos instruments principals:

- **La cooperació tècnica**

La *cooperació tècnica* comprèn qualsevol modalitat d'assistència adreçada a la formació i qualificació de recursos humans en el país receptor.

Històricament la cooperació tècnica ha estat vinculada a l'oferta del mateix país donant i així s'ha allunyat de l'objectiu fonamental de desenvolupament de capacitats locals, cosa que ha provocat indirectament un debilitament d'aquestes capacitats. Però en els darrers anys, en el marc del debat per millorar l'eficàcia de l'ajuda oficial per al desenvolupament, s'ha assenyalat la necessitat de canviar aquest enfocament tradicional. El nou enfocament va quedar recollit en el consens internacional sorgit de la Declaració de París sobre l'Eficàcia de l'Ajuda i en el Programa d'Acció d'Accra, que estableixen la cooperació tècnica com a àmbit prioritari d'atenció, considerant que el desenvolupament de les capacitats ha de ser un procés endogen, fortament liderat pel país soci, i amb un paper de suport de part del país donant.

Els principis generals que han de guiar la cooperació tècnica són:

- Desenvolupament de capacitats endògenes

L'objectiu principal de la cooperació tècnica ha de ser donar suport als processos nacionals de cada soci per fomentar el desenvolupament de capacitats personals i organitzatives.

- Resposta a la demanda i les necessitats del sud

Les accions que s'han de desenvolupar han d'estar basades en les necessitats i la demanda del soci del Sud. Esdevé cabdal l'apropiació per part dels socis, que han de liderar tot el procés de cooperació tècnica (des de la identificació fins a l'execució.)

- Adaptació a les necessitats específiques de cada país i sector

---

³⁷ La cooperació tècnica; la cooperació econòmica; la cooperació financera; l'ajuda d'emergència; l'ajuda humanitària; l'educació per a la defensa dels drets humans i els valors democràtics i per a la construcció de la pau; la formació per a la cooperació al desenvolupament; la investigació per al desenvolupament i altres possibles instruments de cooperació, sempre que respectin els principis de la Llei.

Cada actuació ha de tenir presents les necessitats específiques de cada país, comunitat i sector on ha d'intervenir (context polític, social, cultural, etc.)

- Accions harmonitzades i alineades

La cooperació tècnica es coordinarà amb la resta de donants i s'alinejarà amb les estratègies locals de desenvolupament.

La cooperació tècnica té un soci privilegiat en la cooperació descentralitzada, ja que la proximitat de les administracions a la població facilita la gestió dels assumptes públics i l'atenció a les necessitats bàsiques. En aquest sentit, les Illes Balears poden contribuir amb les bones pràctiques i l'experiència adquirida durant els més de vint anys de descentralització política i administrativa. Alhora, aquest intercanvi d'experiències i coneixements té un impacte positiu de doble direcció i enriqueix tant les nostres administracions com els socis del Sud, de manera que possibilita que els beneficis de la cooperació siguin recíprocs. Per a aquesta modalitat de cooperació tècnica directa, es comptarà amb un instrument específic, l'Estratègia de Cooperació Tècnica, directament gestionat per la Comissió Interdepartamental de Cooperació per al Desenvolupament.

Paral·lelament, es continuarà donant suport mitjançant les convocatòries públiques de subvenció a les iniciatives presentades per les entitats socials de les Illes de cooperació tècnica amb els seus socis del Sud.

- **La cooperació econòmica** (en condicions no reemborsables)

Aquest instrument comprèn les aportacions econòmiques a projectes i programes d'ajuda per millorar les condicions socioeconòmiques dels països beneficiaris.

Aquest és el principal instrument amb el qual s'executa la política autonòmica de cooperació al desenvolupament.

Si la cooperació mitjançant les entitats socials de les Illes ha de sumar entre el 70 % i el 80 % dels recursos econòmics anuals, la cooperació econòmica per a aquesta modalitat es materialitzarà mitjançant les diferents convocatòries públiques de subvenció. L'atorgament de les ajudes mitjançant la convocatòria de subvencions ens permet garantir comptabilitzar els requisits administratius de concurrència, transparència, publicitat i igualtat d'oportunitats amb els requisits tècnics de qualitat, concentració i alineament amb les prioritats estratègiques. Les

convocatòries aplicaran els principis estratègics i les prioritats d'aquest Pla Director.

L'aprovació el mes de novembre de l'any 2010 del Decret 115/2010, del règim especial de les ajudes a l'exterior en matèria de cooperació al desenvolupament i solidaritat internacional³⁸, ha permès millorar la gestió dels projectes, agilitzant els tràmits administratius.

La modalitat bilateral a iniciativa del Govern es materialitzarà mitjançant els corresponents convenis de col·laboració amb les institucions i els organismes públics corresponents.

- **Codesenvolupament**

El debat al voltant de la definició del codesenvolupament, tot i el recorregut dels últims anys, continua obert. Per això, actualment no hi ha una definició oficial acceptada pels diversos actors involucrats. Cal recollir els elements comuns de les diferents definicions i començar a treballar d'acord amb l'experiència acumulada en aquests últims anys per desenvolupar una política de codesenvolupament eficaç i adequada al context de les Illes Balears.

En aquest procés, es tindran en compte els dos elements fonamentals del codesenvolupament: els moviments migratoris i la cooperació al desenvolupament. Aquests dos elements són indissociables a l'hora d'abastar el concepte. Els moviments migratoris aporten a la societat beneficis socials, econòmics i culturals, i la cooperació, mitjançant l'ajuda oficial al desenvolupament, permet establir les bases per al desenvolupament humà sostenible dels països empobrits.

La proposta de relacionar migració i desenvolupament parteix de 3 idees clau:

- Les migracions són dinàmiques naturals de la població i un fenomen de gran potencial que s'ha de gestionar.
- La cooperació al desenvolupament i les migracions són dues vies que se sostenen l'una a l'altra.
- Les persones migrades tenen un conjunt de característiques que els fan importants agents de desenvolupament transnacional.

En l'àmbit de la política de cooperació del Govern de les Illes Balears, el codesenvolupament s'entén com un instrument que permet dur a terme,

---

³⁸ BOIB núm. 170, de 23 de novembre de 2010.

d'una banda, accions destinades a aconseguir el desenvolupament en els països que són fonts de migracions i, de l'altra, accions orientades a aconseguir la integració dels migrants a les Illes Balears.

L'estructura de la Direcció General de Cooperació i Immigració permet articular una estratègia pròpia de codesenvolupament que transcendeixi els programes d'immigració i cooperació entesos individualment. Així, el treball per als propers anys consistirà en l'elaboració d'una estratègia de codesenvolupament i en la seva execució de manera gradual. Per fer-ho, es comptarà amb l'experiència de les entitats socials de cooperació i immigració, així com altres agents d'aquests àmbits d'intervenció, per mitjà dels diferents òrgans col·legiats de participació que té la Conselleria de Presidència.

8. MILLORA DE LES CAPACITATS DELS ACTORS

Un dels grans reptes en el context econòmic actual és el de donar resposta al major nombre de demandes possibles amb els recursos disponibles. Això ens exigeix canvis importants en els models de gestió i una aposta clara cap a la professionalització de les persones implicades.

Tenint en compte que entre el 70 % i el 80 % del pressupost destinat a cooperació està gestionat per les ONGD de les Illes Balears, és responsabilitat d'aquest Govern posar a la seva disposició els recursos necessaris per facilitar-los el treball, col·laborant en la **formació** dels seus líders i equips, fomentant una cultura de millora i aprenentatges continus, apostant per una gestió estratègica amb implementació d'eines que facilitin la transparència, la rendició de comptes i l'orientació a resultats.

En aquest sentit, partint d'una anàlisi de les necessitats i els interessos dels diferents actors de la cooperació, tant públics com privats, i en coordinació amb aquests actors, s'elaborarà un pla de formació, amb la finalitat d'optimitzar els recursos disponibles i aconseguir una formació útil i pràctica que respongui a les expectatives de les persones participants.

La **gestió orientada a resultats** és un altre dels grans reptes als quals s'enfronta aquest Pla Director. Es tracta de gestionar i implementar l'ajut centrada en els resultats desitjats, la qual cosa implica alinear la programació, el seguiment i l'avaluació amb els resultats, utilitzant tota la informació per a l'aprenentatge continu i la presa de decisions.

Objectiu 1. Millorar les capacitats dels agents de la cooperació, optimitzant i coordinant els recursos disponibles de l'Administració

Resultat 1. Haver elaborat un pla de formació pluriennal en coordinació amb els agents implicats (Conselleria d'Educació, UIB, fons insulars, ONGD, etc.)

Resultat 2. Haver millorat la capacitat i professionalització dels actors de la cooperació, mitjançant una formació útil i pràctica

Resultat 3. Haver contribuït a la qualitat i l'eficàcia de l'ajut al desenvolupament, mitjançant una oferta formativa coherent amb el Pla Director

Objectiu 2. Iniciar la implementació de la metodologia de gestió per resultats entre els agents de la cooperació de les Illes Balears

Resultat 1. Haver realitzat la formació pertinent en aquesta matèria

Resultat 2. Haver adaptat els instruments de cooperació prevists en aquest Pla Director a la metodologia de gestió per resultats

9. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA DIRECTOR

Dins el cicle de la planificació estratègica esdevenen centrals els processos de seguiment i l'avaluació orientada a resultats. Aquests han d'estar dirigits a la presa de decisions, a l'aprenentatge i a la rendició de comptes amb l'objectiu general de millorar la qualitat i l'impacte de la política autonòmica de cooperació al desenvolupament. Això permetrà millorar el desplegament i l'execució del Pla Director 2012-2015 i preparar els continguts i les prioritats del proper procés de planificació estratègica de la política autonòmica de cooperació al desenvolupament.

El seguiment i l'avaluació del Pla Director es farà en dos nivells:

- I. Contribució del Pla Director als resultats de desenvolupament establerts en les prioritats sectorials i geogràfiques
- II. Seguiment i avaluació dels instruments

El seguiment ha de permetre recollir i sistematitzar tota la informació necessària sobre el desenvolupament i l'aplicació del Pla. Es farà de manera continuada i les memòries anuals seran una de les principals fonts de verificació.

Respecte a l'avaluació, s'elaborarà un document annex al Pla Director amb els indicadors i les fonts de verificació per avaluar els dos nivells abans esmentats. Aquest marc de referència ha de preveure tant elements quantitatius com qualitius de valoració, s'ha de fer de manera participativa i ha d'estar orientada a resultats. L'avaluació es farà en dos exercicis, una avaluació intermèdia a la meitat del termini d'execució del pla i una avaluació final.

10. PROJECCIÓ PRESSUPOSTÀRIA

La conjuntura econòmica en què ens trobem les comunitats autònomes i de la qual les Illes Balears no és aliena, ha provocat, entre altres situacions, que la disposició pressupostària marcada especialment per la reducció dels ingressos es vegi també molt afectada. Les obligacions de complir amb els compromisos del dèficit marcats per la Unió Europea als estats membres i per tant a la cooperació descentralitzada que duem a terme les comunitats autònomes i els ens locals, juntament amb la situació d'instabilitat econòmica i la incertesa sobre la certesa d'establir un calendari d'aquesta evolució econòmica, ens porten a no poder definir amb exactitud una projecció pressupostària

Malgrat aquesta situació reconeguda, l'acció de les administracions i de la participació del tercer sector, aborda la seva implicació en aquest Pla Estratègic sense perdre en absolut la perspectiva que la cooperació al desenvolupament és una base troncal de les polítiques públiques i socials després de les quals l'objectiu final és l'eradicació de la pobresa i amb ella vetllar per la integritat i la dignitat de les persones.

D'aquesta manera el Govern de les Illes Balears té el ferma compromís mitjançant el present Pla Director de consolidar la cooperació per al desenvolupament a la comunitat autònoma, fent més efectiva i eficaç la actuació de les distintes administracions públiques i entitats, així com anar incrementant paulatinament els percentatges dels pressupostos destinats a aquestes tasques apropant-los als compromisos adoptats per l'estat espanyol dins la Unió Europea a l'any 2005, i donant compliment a la vegada a les determinacions de la Llei 9/2005, de 21 de juny, de cooperació per al desenvolupament.

ABREVIACIONS

ACIB: Agència de Cooperació Internacional de les Illes Balears

AECID: Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament

AOD: ajuda oficial al desenvolupament

CAIB: Comunitat Autònoma de les Illes Balears

CAD: Comitè d'Ajuda al Desenvolupament

CONGDE: Coordinadora d'Organitzacions no Governamentals per al Desenvolupament d'Espanya

CONGDIB: Coordinadora d'Organitzacions no Governamentals per al Desenvolupament de les Illes Balears

DH: drets humans

DGC: Direcció General de Cooperació

DGPOLDE: Direcció General de Planificació i Avaluació de Polítiques de Desenvolupament

EBDH: enfocament basat en els drets humans

EPD: educació per al desenvolupament

EPT: educació per a tots

FAO: Organització de Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació

IDH: índex de desenvolupament humà

NU: Nacions Unides

ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni

OECD: Organització per al Desenvolupament Econòmic i la Cooperació

OMS: Organització Mundial de la Salut

ONGD: organització no governament per al desenvolupament

PIB: producte interior brut

PNUD: Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament

TIC: tecnologies de la informació i la comunicació

UIB: Universitat de les Illes Balears

UNESCO: Organització de les Nacions Unides, per a l'Educació, la Cultura i la Ciència

UNICEF: Fons de les Nacions Unides per a la Infància